

25 ליולי, 2011

לכבוד
ח"כ אורי מקלב
יו"ר הועדה לפניות הציבור של הכנסת
וחברי הועדה לפניות הציבור של הכנסת
באמצעות המייל

שלום רב,

הנדון: הצורך בפעולת הכנסת ביחס להסדרת חובות וניתוקים מאספקת מים

1. לקראת ישיבת הועדה ביום שלישי הקרוב, ה-26.7.11, בנושא סיוע לנזקקים בתשלום חשבונות המים, נבקש לפרוס בפניכם את מדיניות תאגידי המים והביוב ביחס לנושא זה ונתונים אודות הניתוקים שמבצעים התאגידים. כמו כן, נבקש לפרט את חוות דעתנו באשר לכשל החקיקתי בנושא ולאפשרויות להסדרתו.

נטל מחירי המים ותוצאותיו מבחינת הציבור

2. כידוע, בשנתיים האחרונות אנו עדים לעלייה חדה במחירי המים אשר הביאה לכך כי תושבים רבים אינם מסוגלים לשלם את חשבונות המים הגבוהים. המצוקה חוצה אוכלוסיות וגילאים וכוללת פגיעה גם במשפחות ויחידים ממעמד הביניים. המצוקה קשה במיוחד בקרב המתקיימים מהכנסה נמוכה, קשישים ואנשים בעלי מוגבלויות.

מדיניות הסדרת החובות והניתוקים של תאגידי המים

3. מדיווחים שהגיעו אלינו מרחבי הארץ עולה כי במקרים רבים בהם מתקשים הצרכנים לשלם את חשבונות המים, מנתקים תאגידי המים את אספקת המים לבתים ללא התייחסות למצב סוציאלי חריג וללא אפשרות אמיתית להשיג על כך או לפרוס תשלומים בהתאם ליכולת הצרכן. בכך מפריס תאגידי המים את נוהל "הפעלת הסמכות לנתק מים" של משרד הפנים משנת 2004, הקובע כי ניתן לנתק אספקת מים רק במקרה של חוב של למעלה מ-300 שקלים, לאחר חודשיים של התראות, ובתנאי שלא התקבלה חוות דעת של אגף הרווחה על מצוקה חריגה של התושב. כן קובע הנוהל חובה להגיע להסדר תשלומים עם צרכן שאינו יכול לשאת בתשלום חובו.

4. על מנת להמחיש תופעה זו, נבקש לפרוס בפניכם את **המידע שקיבלנו מתאגידי מים ברחבי הארץ** אליהם פנינו בבקשה לקבל מידע על מדיניותם. מתשובותיהם עולה אנומליה מטרידה, כיוון שמחד טוענים מרביתם שהם פועלים לפי נוהל משרד הפנים ומאידך מספר הניתוקים עליהם הם מדווחים גבוה באופן מחשיד. להלן פירוט התשובות שנתקבלו:

א. תאגיד **הגיחון בע"מ**, תאגיד המים והביוב של ירושלים, מסר במכתבו מיום 22.2.11 כי הוא פועל בהתאם לחוזר משרד הפנים, אך הסדר החובות שהוא עורך קשיח: החייב נדרש לשלם 25-50% מהחוב במוזמן והיתרה בשלושה עד ארבעה תשלומים; נערכים ניתוקים גם אם החייב פנה אל הגיחון וטרם הוכרע בבקשתו; ולא מתבקשת חוות הדעת של אגף הרווחה. על פי נתוני הגיחון בשנת 2009 נותקו 3,460 צרכנים מאספקת המים ובשנת 2010 נותקו 4,733 צרכנים.

ב. התאגיד **מיתב בע"מ**, המאגד את פתח תקווה, אלעד וכפר ברא ו-70 אלף בתי אב, פירט במכתבו מיום 4.4.11 כי למיתב מדיניות מוסדרת לטיפול בחובות בגין אי תשלום, שאינה הנוהל ואף אינה עולה בקנה אחד עם הנוהל, ובייחוד ביחס לרגישות מיוחדת לצרכנים קשיי יום, הסדרי תשלום ופנייה לרשויות הרווחה. יתר על כן, על פי הנתונים שמסר התאגיד הרי שבשנת 2008 נותקו כ-2,234 בתי אב ממים, בשנת 2009 כ-1,649 ובשנת 2010 כ-1,083 בתי אב.

ג. התאגיד **מי שקמה בע"מ**, תאגיד המים והביוב של חולון ואזור המאגד כ-54 אלף בתי אב, פירט במכתבו מיום 2.5.11 כי התאגיד מחויב להוראות הנוהל וחוק העזר העירוני. אך קריאה של חוק העזר העירוני (המצ"ב למכתבם) מבהירה כי בין חוק זה ובין הנוהל אין דבר וחוק העזר העירוני חוטא באופן חמור לתכליתו של הנוהל. על פי הנתונים שמסר התאגיד הרי שבשנת 2008 נותקו כ-260 בתי אב ממים, בשנת 2009 כ-2,146 ובשנת 2010 כ-1,464.

ד. התאגיד **יובלים אשדוד בע"מ**, תאגיד המים והביוב של אשדוד המאגד כ-62 אלף בתי אב, פירט במכתבו מיום 5.4.11 כי יובלים מחויב להוראות הנוהל ואף מתעתד לפעול על פי כללי הרשות כאשר אלו יותקנו. חרף זאת, לא פירט התאגיד את אופן התנהלותו ועל כן אין אנו יכולים לדעת האם הוא ממלא אחר כל הוראות הנוהל. עם זאת, על פי הנתונים שמסר התאגיד הרי שבשנת 2008 נותקו כ-1,612 בתי אב ממים, בשנת 2009 כ-1,478 ובשנת 2010 כ-672 בתי אב.

ה. התאגיד **מי נתניה בע"מ**, תאגיד המים והביוב של נתניה המאגד כ-53 אלף בתי אב, מסר במכתבו מיום 13.4.11 כי התאגיד מחויב להוראות הנוהל. חרף זאת, לא פירט התאגיד את אופן התנהלותו ועל כן אין אנו יכולים לדעת האם הוא ממלא אחר כל הוראות הנוהל. יתר על כן, התאגיד לא מסר כל נתונים מספריים לגבי ניתוקים או צמצומים של אספקת מים לצרכנים.

ו. התאגיד **מי ברק בע"מ**, תאגיד המים והביוב של בני ברק המאגד כ-46 אלף בתי אב, פירט במכתבו מיום 27.4.11 כי יש לו מדיניות מוסדרת ומפורטת לטיפול

בחובות בגין אי תשלום וכי הוא מקפיד על כללי הנוהל ומתייחס ברגישות לצרכנים הסובלים ממצוקה כלכלית. עם זאת, על פי הנתונים שמסר התאגיד הרי שהחל מאפריל 2010 נותקו על ידו 2,267 בתי אב.

ז. התאגיד **פלב הגליל בע"מ**, המאגד 13 רשויות וכ-32 אלף בתי אב בגליל, פירט במכתבו מיום 6.4.11 כי יש לו מדיניות מוסדרת ומפורטת לטיפול בחובות בגין אי תשלום וכי הוא מקפיד על כללי הנוהל במיוחד ביחס לצרכנים הסובלים ממצוקה כלכלית. עם זאת, על פי הנתונים שמסר התאגיד הרי שבשנת 2009 נותקו כ-1,676 בתי אב ממים ובשנת 2010 2,651 בתי אב.

5. הנתונים שלעיל חושפים כי ישנה השפעה ממשית ומיידית למדיניות תאגידי המים על זכותם למים של עשרות אלפי בתי אב בישראל. מספר הניתוקים הגבוה שעולה מנתוני כלל התאגידים מעלה חשש כי התנהלותם אינה מבטיחה כי ניתוק מאספקת מים יעשה רק לאחר שמוצו דרכים אחרות לגביית החוב וכאשר ההימנעות נובעת מסרבנות גרידא ולא בשל מצוקה כלכלית חריפה.

6. **התנהלות תאגידי המים בנושא ניתוק חייבים מאספקת מים מהווה פגיעה חמורה בזכות היסוד למים כמו גם בשלטון החוק.** ברי כי התאגידים מחויבים לפעול לפי הנוהל הקיים ואינם יכולים לעשות דין לעצמם ולפגוע באופן כל כך יסודי בחייהם ובבריאותם של תושבים שידם אינה משגת לשלם את מחירי המים הגבוהים. **לא ברור מדוע רשות המים אינה מפקחת ואוכפת את נוהל משרד הפנים כלפי התאגידים.**

כשל הסדרת הנושא והאפשרויות לפתרון

7. חוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001 קובע, כי מועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב תקבע "את המקרים והתנאים שבהם רשאית חברה להפסיק או לצמצם מתן שירותי מים וביוב לצרכן או למקרקעין", וכי תאגידי המים והביוב לא יהיו רשאים לנתק צרכנים מאספקת מים, אלא לפי כללים אלה (סעיפים 39 ו-146 לחוק). **עד היום טרם נקבעו כללים מטעם רשות המים לעניין זה.**

8. מכיוון שהמים אינם מצרך ככל המצרכים - אלא משאב שבלעדיו לא ניתן לקיים משק בית והעדרו מהווה סכנה חמורה לבריאות - **יש לעשות אחד מהשניים: לקבוע בחקיקה ראשית כי לא ניתן יהיה לנתק מאספקת מים, אלא במקרים יוצאי דופן בהם לצרכן ישנם אמצעים אך הוא בוחר שלא לשלם, או לחייב את רשות המים לקבוע באופן המיידית כללים מנחים בנושא זה.**

9. לשם כך ניתן להתוות כללים בדומה לכללי חוק ההוצאה לפועל, המחייבים לערוך לחייב חקירת יכולת ופריסת תשלומים. בכל מקרה, ניתוק מים בהיותם מצרך יסוד ואמצעי מרכזי למימוש הזכות לבריאות אינו יכול להיעשות כאשר לחייב אין כל אמצעים לשלם את חובו והוא נענש על כך, הלכה למעשה, במניעת אספקת מים.

10. יודגש, כי העברת הסמכות לספק שירותים ומצרכים מרשויות המדינה לגוף תאגידי אינה פותרת את המדינה מאחריותה להבטיח את הנגישות של כלל הציבור לשירותים ומצרכים אלו, אלא להיפך, היא מטילה עליה חובה מוגברת להבטיח נגישות זו. לאור כך, הבטחת הנגישות למים, בהיותם אמצעי מרכזי להבטחת זכות היסוד לבריאות ולקיום בכבוד, היא חובה ראשונה במעלה המוטלת על המדינה, גם כשאלו מסופקים על ידי תאגיד עירוני.

11. **נודה לפעולתכם בנושא זה בדחיפות האפשרית.** נשמח לעמוד לרשותכם בכל עניין הקשור בנושא זה, לרבות מתן מידע וניסוח הצעת חוק מפורטת כמוצע מעלה.

בברכה,

טלי ניר, עו"ד

מנהלת המחלקה לזכויות חברתיות כלכליות

העתקים

מר עודד פיקסלר, מנהל בפועל, הרשות הממשלתית למים ולביוב, בפקס : 03-6369600
 מר ישראל עינב, מנהל מינהל המים והממונה על התאגידיים, רשות המים, בפקס : 03-5164955
 הגב' תמי שור, סמנכ"לית הסדרה, רשות המים, בפקס : 02-5317193
 עו"ד חנה פרנקל ועו"ד תהל ברנדס, היועצות המשפטיות, רשות המים, בפקס : 03-7605736
 מר דוד קוכמייסטר, מנכ"ל הגיחון ויו"ר פורום תאגידי המים והביוב, בפקס : 02-5651193
 מר שלמה דולברג, מנכ"ל מרכז השלטון המקומי, בפקס : 03-6844201
 מר משה אבנון, מרכז השלטון המקומי, בפקס : 03-6844268